

Visitatie onderbouw Montessori College Piter Jelles

Eindscorelijst

- Onvoldoende
- Twijfelachtig
- + Voldoende
- ++ Goed

	--	-	+	++
1. Doelstellingen van de school				
1.1 De montessori-doelstellingen zijn helder. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> • De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'. • De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo. • De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs. • De doelstellingen worden breed gedragen in de school. 			X	
1.2 De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren. <ul style="list-style-type: none"> • De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling. • De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap. 			X	
1.3 De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> • De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie. • De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom. • De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid. 			X	
De montessori doelstellingen zijn voldoende ontwikkeld en uitgewerkt.				
Norm voldoende: 1.1				
2. Pedagogisch klimaat				
2.1. De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> • De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers. • De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel. 				X
2.2. De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen. <i>Indicatoren:</i> <ul style="list-style-type: none"> • De school stelt de leerling boven het vak. • Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag. • De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs. • De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten). • De school zorgt voor groeperingsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen . 			X	

<p>2.3. De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat. • De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat. • De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding. • De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem. 			X	
<p>2.4 De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij'). • Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek. • Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden. • De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats. 			X	
<p>Het pedagogisch klimaat voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 2.1, 2.2, 2.3</i></p>				
<p><i>3. Didactische uitvoering</i></p>				
<p>3.1 De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken. • De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren. • De school bevordert samenwerking tussen vakken. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerktijd. • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod. 			X	
<p>3.2 De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerktijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering). • De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten. 		X		
<p>3.3 Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum. • Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden. • Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes. • De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten. 			X	

<p>3.4. Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbijbehorend hulpmateriaal. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd). • Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid. • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden). • Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken. • Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert. • Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan. • Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie). 			X	
<p>3.5 De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen. • Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding. • Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners. 			X	
<p>3.6 De toetsing voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen. • De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen. 			X	
<p>3.7 De rapportage voldoet aan montessori criteria.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen. • Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectieinstrument voor leerlingen. 			X	
<p>3.8 De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren. • Leerlingen voeren reflectiegesprekken. 			X	
<p>De didactische uitvoering voldoet aan montessori criteria</p> <p><i>Norm voldoende: 3.3, 3.4, 3.5, 3.7, 3.8</i></p>				
<p>4. Opbrengsten</p>				
<p>4.1 De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.</p> <p><i>Indicatoren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De school bewaakt en documenteert de leerresultaten. • De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom. 			X	

4.2 De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen. De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden. 				
De opbrengsten worden verantwoord.			X	
Norm voldoende 4.2				
5. Organisatie				
5.1 Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied. Leerlingen hebben invloed in de organisatie. Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad. 				
5.2 Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school. <i>Indicatoren</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie. Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad. 				
5.3 Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel. Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers. De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers. 				
De organisatie voldoet aan montessori criteria			X	
Norm voldoende: 5.1, 5.2, 5.3				
6. Deskundigheid				
6.1 De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt. Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent. 				
6.2 Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd. Voor nieuwe scholen: alle docenten hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.			X	

6.3 De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden. <i>Indicatoren:</i>			X	
<ul style="list-style-type: none"> • De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams. • De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde. 				
Het docententeam is montessori deskundig.			X	
Norm voldoende: 6.2, 6.3				

Eindbeoordeling	
Verlengen erkenning*	Alle standaarden voldoende

*Het verlengen van de erkenning geldt voor de onderbouw van de school.

Visitatie uitgevoerd op 24 en 25 januari 2012

Visitatiecommissie:

Benno Elsen (voorzitter)

Vera Arents (basisonderwijs)

Carla Jansen (Montessori College Twente)

Ben Sanders (RSG Pantarijn)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)

Rapportage

Inleiding

Bij de visitatie van de onderbouw van het Montessori College Piter Jelles ging het om verlenging van de erkenning als montessorischool. Dit is anders dan bij de vorige visitatie in 2007. Om deze reden zal in het verslag van deze visitatie niet concluderend verwezen worden naar het vorige rapport; het gaat immers om de fundering van de beoordeling van de actuele visitatie. Op enkele plekken wordt wel kort aan het vorige rapport gerefereerd.

De visitatiecommissie vond de tweede versie van de zelfevaluatie scoorbaar, zij het eerder opsommend dan analyserend en zelfkritisch. Bevindingen uit het lesbezoek worden in dit verslag verwerkt in de standaarden waar zij bij horen. De visitatiecommissie observeerde 20 lesdelen, vooral van cognitieve vakken (een roosterkwestie), en bezocht daarnaast kwt/mwt.

1. Doelstellingen van de school

1.1

De montessori-doelstellingen zijn helder.

Indicatoren:

- De school onderschrijft de doelstellingen van 'Montessorionderwijs in de 21^e eeuw'.
- De school onderschrijft de doelstellingen van de zes karakteristieken van het vmo.
- De school heeft daarnaast eigen doelstellingen die passen in het kader van montessori-onderwijs.
- De doelstellingen worden breed gedragen in de school.

De school voldoet aan deze standaard. De montessori doelstellingen zijn bekend bij en worden gedragen door het team. Dat geldt ook voor ouders en leerlingen. Het team en de coördinatoren zijn ervan doordrongen dat montessori-doelstellingen het hoofddoel vormen van de schoolontwikkeling. De schoolorganisatie heeft daarnaast een flink aantal eigen doelstellingen vastgesteld (zie 1.2).

1.2

De school onderneemt activiteiten om de doelstellingen te realiseren.

Indicatoren:

- De school beschrijft de strategische beleidsontwikkeling.
- De school beschrijft het onderwijskundig leiderschap.

De visitatiecommissie trof in de zelfevaluatie een veelheid van doelstellingen aan en vroeg zich af waar op dit moment de focus ligt. Voor het docentenpanel lag deze bij verdere uitwerking van het montessoriconcept, bijvoorbeeld door nu te kiezen voor verbetering van keuzewerktijd. De locatieleiding legde de nadruk bij internationalisering en uitwerking van ELOS en TTO. Docenten spraken zich uit voor een heldere keuze voor het uitwerken van het montessoriconcept: 'De stapeling van doelen maakt het lastig. Er komt steeds meer bij en het komt niet van onderop,' zo vertelde een docent. De visitatiecommissie constateert dat hier kennelijk een verschil bestaat tussen team en leiding. Het verschillend perspectief vormt een risico voor een eenduidige beleidsontwikkeling. In paragraaf 5.3 wordt de verhouding team/leiding nader besproken. Al met al voldoet de school wel aan deze standaard.

1.3

De school maakt duidelijk wat de realisatie van de doelstellingen bevordert of belemmert.

Indicatoren:

- De school beschrijft ontwikkelingen ten aanzien van de leerlingenpopulatie.
- De school beschrijft specifieke ontwikkelingen in de positie van de school/stroom.
- De school beschrijft ontwikkelingen in het personeelsbeleid.

De school voldoet aan de standaard.

Er is binnen de school een duidelijk beeld van de omgevingsfactoren, met name de krimp van het aantal leerlingen in de regio. De school onderneemt initiatieven om voldoende leerlingen van het montessori PO en andere basisscholen binnen te halen.

Door het wegvallen van de mavo en de vwo bovenbouw is er des te meer zorg over de instroom.

De aanname van nieuw personeel is niet altijd vrije keuze in een grote schoolorganisatie als Piter Jelles. Onder meer via de recent ingezette gesprekkencyclus probeert de montessorischool het montessorigehalte van docenten te bevorderen en bewaken (zie ook 6.1).

De visitatiecommissie adviseert de school om contact te leggen met andere vmo-scholen die in het heden of verleden te kampen hebben gehad met het verdwijnen van (delen van) de bovenbouw of nooit over een volledige bovenbouw beschikten.

2. Pedagogisch klimaat

2.1.

De omgang tussen de deelnemers van de school (personeel, leerlingen en ouders) is gelijkwaardig, respectvol en gebaseerd op wederzijdse aanspreekbaarheid.

Indicatoren:

- De school zorgt voor gelijkwaardigheid en respect tussen alle deelnemers.
- De school zorgt voor aanspreekbaarheid van leraren, directie en ander personeel.

Bij deze standaard scoorde de school hoog. Uit alle panelgesprekken kwam een heel positief beeld naar voren over de sfeer in de school. Leerlingen, ouders en leraren ervaren de school als een veilige omgeving waar respect voor elkaar hoog in het vaandel staat. De omgangsregels zijn helder voor alle groepen, worden aan het montessorikader gerelateerd en met elkaar in klassenverband gepreciseerd. De commissie hoorde goede voorbeelden van de aanspreekbaarheid van docenten en het aanspreken van leerlingen. De school zoekt de oplossing van conflicten steeds in het gesprek en leerlingen en ouders vinden dit waardevol.

Het lesbezoek bevestigde dit beeld. De sfeer in de klassen en in het gebouw was vriendelijk, zowel tussen leraren en leerlingen als tussen leerlingen onderling.

De commissie vroeg zich wel af of de vriendelijke sfeer niet het stellen van uitdagingen enigszins in de weg staat. De commissie miste de kritische leerling. Zie voor een meer didactische uitwerking standaard 3.4.

De aanspreekbaarheid van de schoolleiding vormde nog vrij recent een probleem voor docenten. Aan dit punt probeert de schoolleiding nu meer aandacht te besteden: 'We zetten de deuren meer open'. Docenten herkennen deze toenemende mate van bereidheid tot open overleg. Naar het oordeel van de commissie is dit nog wel een ontwikkelpunt.

2.2.

De school biedt ruimte aan de ontwikkeling van leerlingen.

Indicatoren:

- De school stelt de leerling boven het vak.
- Leraren en andere medewerkers geven leerlingen feedback op hun gedrag.
- De school maakt keuzes bij streaming en determinatie die passen in het kader van montessori-onderwijs.

- De school heeft een aanpak ontwikkeld voor de omgang met verschillen tussen leerlingen (cultuur, bijzondere aanleg of tekorten).
- De school zorgt voor groeperingsvormen van leerlingen die het samenwerken bevorderen .

De school voldoet aan deze standaard. Binnen de school staat de leerling centraal, hoewel er wel sprake is van een behoorlijke cijfergerichtheid. De individuele ruimte die leerlingen krijgen, zit minder in het programma dan in de bereidheid om aanpassingen te doen en het belang van de individuele leerling voorop te stellen. Zo zag de commissie weinig voorbeelden van differentiatie, maar hoorde wel in panelgesprekken voorbeelden van het aanpassen van programma's aan individuele leerlingen. Het ouderpanel was positief over de groei van zelfstandigheid die leerlingen op school doormaken.

Om het onvoldoende rendement te verbeteren zijn verschillende verbeterplannen uitgevoerd. Een daarvan was dat alle docenten recent geschoold zijn op het gebied van determinatie, waardoor er beter aangesloten kan worden bij de ontwikkeling van leerlingen en uit leerlingen te halen wat erin zit. Uitgangspunt voor dit scholingsprogramma was niet zozeer het verbeteren van het montessorikader, maar op zich past de aanpak er wel in, bijvoorbeeld door meer aandacht te besteden aan het toepassen van leerstof.

Docenten gaven vanuit een positieve grondhouding feedback aan leerlingen, zo nam de commissie waar bij het lesbezoek.

2.3.

De leerlingbegeleiding voldoet aan montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school richt het begeleidingssysteem zodanig in dat de leerling centraal staat.
- De school richt de begeleiding zodanig in dat de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen voorop staat.
- De school zorgt voor een planmatige uitvoering van de begeleiding.
- De school zorgt voor een goed onderling afgestemd begeleidingssysteem.

De school voldoet aan de standaard.

Centraal in het begeleidingssysteem staat het mentoraat. De commissie concludeert dat er een degelijk systeem is, waarbinnen mentoren voldoende tijd kunnen besteden aan leerlingen en dat over het algemeen ook doen. Dat zij twee (soms drie) jaar met hun klas meelopen, draagt daartoe bij. De mentorgesprekken werden door leerlingen en ouders positief gewaardeerd ('je kunt er alles in kwijt') en ook de communicatie met ouders en de mate van attentie van de school werden positief besproken. Op al deze punten heeft de school flinke vooruitgang geboekt in vergelijking tot de vorige visitatie.

Er is een goede samenwerking en samenhang tussen mentoren, vakdocenten en de zorgcoördinatoren.

2.4

De school biedt leerlingen contexten waarin verbindingen gelegd worden tussen de school en de buitenwereld.

Indicatoren:

- Leerlingen krijgen op school ruimte om te oefenen met het leren functioneren in maatschappij ('de school als minimaatschappij').
- Leerlingen gaan gericht naar de buitenwereld: stages, projecten, onderzoek.
- Leerlingen werken niet alleen theoretisch, maar ook toepassingsgericht en integreren daardoor kennis en vaardigheden.
- De school haalt de buitenwereld naar binnen, bijvoorbeeld door middel van simulaties en aandacht voor de actualiteit en geeft ervaringen van leerlingen van buiten de school een plaats.

De commissie vindt dat de school voldoende contexten aan leerlingen biedt. De school is al lange tijd actief op het gebied van internationalisering, nu uitgedrukt in de ambitie om 'wereldschool' te zijn. Leerlingen doen mee aan maatschappelijke stages onder meer met de montessori basisschool. Er zijn behoorlijk veel projecten, waarvan met name de zogenaamde 'homeshops' vermelding verdienen. De eerste indicator ('de school als minimaatschappij') kan nog meer uitgewerkt worden.

3. Didactische uitvoering

3.1

De school vult het leerstofaanbod in volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school bevordert samenhang in leerstofaanbod door horizontale verbindingen tussen vakken.
- De school zorgt voor de aansluiting van het leerstofaanbod in de verschillende leerjaren.
- De school bevordert samenwerking tussen vakken.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in de verhouding tussen lestijd en keuzewerkijd.
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes in het vakkenaanbod.

De school voldoet aan deze standaard.

De samenhang in leerstof en het samenwerken tussen vakken worden bevorderd door de (nog beperkte) opzet van leergebieden, door de projectweken en door de workshopweek. Naar aanleiding van het oordeel van de inspectie is er aandacht gekomen voor doorlopende leerlijnen.

Er is (beperkt) kwt. Er zijn plannen om het aanbod daarin te verbreden en voor een meer inhoudelijke invulling te zorgen in de vorm van extra opdrachten. Nu is kwt vooral remediërend.

3.2

De school verdeelt de leertijd volgens montessori uitgangspunten.

Indicatoren:

- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes voor de dagindeling, de verdeling tussen lestijd en keuzewerkijd en de ordening van leertijd (zoals periodisering).
- De school maakt op montessori uitgangspunten gebaseerde keuzes bij specifieke toekenning van uren aan vakken en projecten.

De school voldoet niet geheel aan deze standaard. Er is weinig kwt en ook weinig keuze voor leerlingen in de kwt. De commissie ziet hier eerder pragmatische keuzes, dan keuzes die gebaseerd zijn op montessori uitgangspunten. De eerder al beschreven aandacht voor projecten vindt de commissie waardevol en voldoende.

3.3

Leren met hoofd, hart en handen heeft een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- De school geeft de non-cognitieve vakken een volwaardige plek in het curriculum.
- Leraren streven ernaar om bij cognitieve vakken hoofd, hart en handen te verbinden.
- Leraren gebruiken en/of ontwikkelen materiaal dat gericht is op verschillende verwerkingsprincipes.
- De school heeft een samenhangend programma van vakoverstijgende werkvormen, zoals projecten.

De school voldoet aan deze standaard vanwege het programma van projecten en – in mindere mate – de voorbeelden van werken met hoofd, hart en handen die de commissie beschreven hoorde in panelgesprekken.

De commissie zag bij het lesbezoek weinig voorbeelden van de hierboven genoemde indicatoren. In dit opzicht gaf de zelfevaluatie een te gunstig beeld. Vanwege het (beperkte) aantal voorbeelden en de aanwezige ambities op dit punt, geeft de commissie de school hier het voordeel van de twijfel.

3.4.

Leren kiezen en leren als eigen activiteit hebben een volwaardige plaats in de didactische aanpak van de school.

Indicatoren:

- Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).
- Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).
- Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.
- Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.
- Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.
- Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

De commissie vindt dat de school krap voldoet aan deze standaard. Omdat de standaard uit veel indicatoren bestaat en de argumentatie voor het oordeel van de commissie voor een belangrijk deel berust op observaties bij het lesbezoek worden de indicatoren afzonderlijk besproken.

Leerlingen werken in een periodesysteem met daarbij behorend hulpmateriaal.

Het periodesysteem is gebaseerd op een werkwijze van week tot week. De daarbij behorende werkwijzers zijn vooral spoorboekjes en geven weinig inhoudelijke steun of keuzemogelijkheden. Ook zijn de werkwijzers niet op een uniforme manier gemaakt.

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in de indeling van hun tijd (bijvoorbeeld door keuzewerktijd).

Er is weinig keuzewerktijd. Wel is er (in de klas) nog montessoriwerktijd.

De commissie vond overigens dat leerlingen over het algemeen goed gebruik maakten van hun tijd en zowel in de werktijd als bij zelfstandig werken in de klas meestal rustig en behoorlijk taakgericht aan het werk waren.

Leerlingen werken met materiaal dat geschikt is voor zelfwerkzaamheid.

Bij de meeste vakken is de methode leidend, een enkel vak beschikt over zelfgemaakt materiaal. De commissie zag tamelijk veel (soms goede en op productie gerichte) voorbeelden van door docenten gemaakt hulpmateriaal bij de methode.

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken in het materiaal (inhoud, verwerkingsmogelijkheden).

De commissie heeft deze indicator niet teruggezien in het lesbezoek. In het panelgesprek met docenten werden wel enkele voorbeelden genoemd.

Leerlingen kunnen in zekere mate keuzes maken waar ze werken en met wie ze werken.

Wanneer leerlingen aan opdrachten werken kunnen ze dat meestal doen met een zelfgekozen partner. Het kleine aanbod van kwt beperkt de keuze van de werkplek.

Leraren begeleiden leerlingen bij het werk op een wijze die zelfverantwoordelijkheid van de leerlingen bevordert.

Het viel de commissie op dat interventies en interacties vanuit docenten vooral handelingsgericht waren en heel weinig leerstofverkennd. De lessen hadden een duidelijke structuur, vaak benadrukt omdat docenten het programma op het bord noteerden. Docenten gaven vaak uitleg bij de methode.

Deze observaties gaven het beeld dat docenten veel aandacht besteedden aan het verhelderen voor leerlingen wat zij moesten doen, maar veel minder aan het stimuleren van inhoudelijke zelfstandigheid. De commissie miste het uitdagen van leerlingen, kritische leerlingen en enige sprankeling. Er was sprake van een zekere mate van voorzichtigheid en er was weinig dynamiek.

Leraren bieden een variatie aan werkvormen aan.

Veel lessen bestonden uit uitleg bij de methode, gevolgd door het maken van oefenmateriaal. De commissie zag weinig voorbeelden van activerende werkvormen.

Leraren bieden materiaal aan dat geschikt is voor verschillende soorten leerlingen (differentiatie).

Op het punt van differentiatie nam de commissie weinig voorbeelden waar: leerlingen werkten uniform op één niveau aan hetzelfde.

3.5

De school is een plek waar leerlingen oefenen in sociaal leren.

Indicatoren:

- De leeromgeving is dusdanig ingericht dat leerlingen elkaar helpen.
- Leerlingen oefenen met intentionele samenwerking met daarbij passend materiaal en begeleiding.
- Leerlingen werken ook samen met door hen gekozen partners.

In de inrichting van de lokalen zijn zowel tafelgroepjes als busopstellingen te zien. De commissie zag leerlingen veel samen werken, meestal met een zelfgekozen partner. De coöperatieve sfeer op school werkt in dit opzicht stimulerend. De commissie zag enkele voorbeelden van samenwerkingsopdrachten en hoorde in panelgesprekken nog enige aanvullende voorbeelden. Dit punt kan de school nog verder uitwerken.

3.6

De toetsing voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van de hoeveelheid toetsen en soorten toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het nabespreken van toetsen.
- De school heeft een op montessori uitgangspunten gebaseerd beleid ten aanzien van het herkansen van toetsen.

De school scoort op dit punt een kleine voldoende, vooral dankzij het beleid ten aanzien van nabespreken en het inhoudelijk verbeteren van toetsen door middel van een cursus voor alle leraren. Het beleid ten aanzien van herkansen wringt met montessori uitgangspunten, tenzij het leren van fouten en het aanleren van zelfstandigheid duidelijk voorop staan in de benadering van leerlingen. Dat is nu nog niet altijd het geval.

3.7

De rapportage voldoet aan montessori criteria.

Indicatoren:

- De rapportage geeft niet alleen een overzicht van resultaten, maar tevens een breed beeld van de ontwikkeling van leerlingen.

- Leraren en/of mentoren gebruiken de rapportage als reflectie-instrument voor leerlingen.

Voor deze standaard scoort de school een kleine voldoende. Deze is met name te danken aan de wijze waarop rapporten met leerlingen en ouders (meestal) worden besproken en het formulier bij het rapport dat leerlingen en ouders moeten invullen en dat volgens ouders effectief is: 'Zo moeten we het er wel over hebben,' zei een ouder.

De school worstelt echter (nog steeds) met een rapportage die vooral cijfergericht is. Er zijn kleine aanzetten om rapportage te verbreden en aan te vullen. Naar het oordeel van de commissie is dit nog onvoldoende gerealiseerd.

3.8

De school leert leerlingen reflecteren over hun werk en werkaanpak.

Indicatoren:

- Leraren en mentoren beschikken over materiaal waarmee zij leerlingen leren reflecteren.
- Leerlingen voeren reflectiegesprekken.

Leren reflecteren is in voldoende mate een aandachtspunt in de school. De commissie zag enkele voorbeelden in lessen en hoorde in panelgesprekken meer voorbeelden uit vaklessen, projectweken en mentorlessen. De commissie vindt ook het met het rapport meegestuurde reflectieformulier voor leerlingen en ouders waardevol.

4. Opbrengsten

4.1

De school verantwoordt de leerresultaten van de leerlingen.

Indicatoren:

- De school bewaakt en documenteert de leerresultaten.
- De school bewaakt en documenteert gegevens over instroom, doorstroom en uitstroom.

De school voldoet aan de standaard.

De inspectie oordeelde kritisch over het leerrendement ten aanzien van de effectieve leertijd en de cognitieve leerresultaten. De schoolleiding heeft dit opgepakt door scholing (met name over het verbeteren van de determinatie) en door het bespreken van rendement en opbrengsten in functionerings- en sectiegesprekken. Verder zijn allerlei regels aangescherpt, bijvoorbeeld rond herkansen, registratie en te laat komen. In zijn algemeenheid is de blik op leerlingen bijgesteld. In de woorden van een leerlingbegeleider: 'We kijken nu niet alleen maar of ze veilig en gelukkig zijn, maar ook meer naar de resultaten.'

Docenten en mentoren leveren hun bijdrage aan het verbeteren van het rendement. Zo is er in de didactiek meer aandacht voor doorgaande leerlijnen, oplossingsstrategieën, het zoeken naar lacunes en (bij de moderne vreemde talen) het principe doeltaal is voertaal. Mentoren proberen in gesprekken met leerlingen de zwakke punten boven tafel te krijgen en nemen indien nodig het inschrijven voor kwit over.

Volgens een van de opstellers speelt ook een cultuurprobleem: 'Het besef van te weinig rendement is één ding, erkennen is twee. Dit speelt eigenlijk in de hele school; er is teveel een zesjescultuur. Daar willen we vanaf en proberen we tegenin te gaan. We geven leerlingen daarbij ook prikkels van buiten, zoals het beperken van herkansingen, hoewel het eigenlijk van binnenuit moet komen.'

De commissie besprak dit punt met verschillende panels, maar vond weinig herkenning. Wel sluit het aan bij het onder 3.4 beschreven punt van het naar de oordeel van de commissie weinig uitdagende onderwijs.

4.2

De school verantwoordt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.

Indicatoren:

- De school benoemt de brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen.
- De school onderzoekt systematisch of brede ontwikkelingsdoelen voor de leerlingen gehaald worden.

De brede ontwikkelingsdoelen zijn niet helder omschreven en worden dus niet systematisch geëvalueerd. Er bestaat onder docenten wel een zekere overeenstemming over wat de doelen zijn en er is zeker ook aandacht voor, maar die is nog niet expliciet gemaakt, bijvoorbeeld in een verbreding van de rapportage. De pilot van de montessorimap biedt mogelijkheden dit punt verder uit te werken. De commissie geeft de kleine voldoende voor deze standaard dan ook met name vanwege de goede intenties op dit punt.

5. Organisatie

5.1

Leerlingen hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren:

- Leerlingen hebben invloed op pedagogisch/didactisch gebied.
- Leerlingen hebben invloed in de organisatie.
- Leerlingen beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en leerlingenraad.

Leerlingen hebben naar het oordeel van de commissie een aantoonbare inbreng in de school. Door middel van enquêtes geven leerlingen een oordeel over nieuwe docenten en over hun tevredenheid over de school. Bij een enkel vak/docent spreken leerlingen mee over de organisatie/invulling van de les, maar dat is geen gemeengoed en hangt geheel af van de desbetreffende docent.

De invloed van leerlingen op de organisatie is beperkt. Leerlingen geven echter wel aan dat docenten en mentoren naar hen luisteren als ze kritiek hebben.

De leerlingenraad is niet breed bekend bij leerlingen en zou – volgens leerlingen - door de schoolleiding meer onder de aandacht gebracht kunnen worden.

5.2

Ouders hebben een aantoonbare inbreng in de school.

Indicatoren

- Ouders hebben een vastgelegde mate van invloed op pedagogisch/didactisch gebied en in de organisatie.
- Ouders beschikken over formele rechten en beslissingsbevoegdheden zoals in de MR en ouderraad.

De school voldoet aan de standaard. De commissie sprak met ouders uit verschillende klankbordgroepen. Zij voelen zich bij de school betrokken en vinden dat er goed naar hen geluisterd wordt. In de klankbordgroepen kunnen ouders ook zelf zaken agenderen en zij zijn van mening dat deze op een goede manier besproken worden.

5.3

Het personeel is actief betrokken bij de organisatie van de school.

Indicatoren:

- Medewerkers hebben invloed op het beleid, zowel formeel (rechten en beslissingsbevoegdheden) als informeel.
- Medewerkers werken in verschillende werkverbanden systematisch aan schoolontwikkeling
- De schoolleiding bevordert teamvorming en een positieve schoolcultuur onder medewerkers.
- De schoolleiding besteedt aandacht aan open communicatielijnen met en tussen medewerkers.

De visitatiecommissie heeft een gemengd beeld overgehouden aan de gesprekken over deze standaard, die meet in welke mate de organisatie rond personeel voldoet aan montessoriaanse uitgangspunten.

Het personeel voelt zich zeer betrokken bij de school. In een groot aantal commissies werken docenten aan verbeteringen en aan nieuw beleid. Zoals eerder opgemerkt ligt aan de veelheid van ambities echter niet altijd een duidelijke en gedeelde prioriteitsstelling ten grondslag. De commissie heeft geen volkomen helder beeld gekregen van het proces dat leidt tot besluiten. Er is een flink aantal lagen waarin het denkwerk, de voorbereiding, de meningsvorming en de besluitvorming aan de orde komen. Besluiten werden en worden door het team niet altijd ervaren als in het belang van de montessori-ontwikkeling, waarbij de mate van afstand tot het team uitmaakt: direct leidinggevenden luisteren beter naar het team, zo vinden docenten. Er is wel verbetering en docenten beoordelen de schoolleiding als toegankelijker dan voorheen. De schoolleiding zelf vindt dat er nu voldoende podia zijn voor docenten.

De commissie concludeert dat de school nog flinke stappen kan maken in de communicatie tussen team en schoolleidingen, met name ten aanzien focus en prioritering. De commissie adviseert de schoolleiding om hier werk van te maken. Al met al voldoet de school met deze kanttekeningen wel aan deze standaard.

6. Deskundigheid

6.1

De school heeft een aannamebeleid gericht op montessori kwaliteiten

Indicatoren:

- De school maakt in de sollicitatieprocedure actief gebruik van stukken waarin montessori-onderwijs beschreven wordt.
- Nieuwe docenten worden in de school begeleid bij het ontwikkelen van hun competenties als montessoridocent.

De school voldoet aan de standaard. Doordat de school deel uitmaakt van het grotere geheel van Piter Jelles, heeft zij niet altijd de vrije keuze in het aantrekken van nieuwe docenten. Het managementteam stelt wel eisen aan nieuwe docenten op het gebied van montessori kwaliteit door hen extern te laten scholen en intern te begeleiden door ervaren collega's.

Leerlingen ervaren dat nieuwe docenten vaak enige gewenningstijd nodig hebben, maar zich daarna meestal ontwikkelen tot montessoridocenten.

6.2

Docenten en directie die vanaf 2010 in vaste dienst komen hebben een door de NMV erkende montessoricursus gevolgd.

Op dit moment zijn er nog geen door de NMV erkende cursussen voor docenten en directie. Scholen kunnen derhalve nog niet voldoen aan deze standaard. Bovendien heeft de school de intentie dat alle nieuwe docenten de CVMO cursus (nu nog niet gecertificeerd) volgen.

6.3

De montessori deskundigheid van het docententeam wordt voldoende onderhouden.

Indicatoren:

- De school onderneemt activiteiten ten behoeve van de montessori professionalisering van individuele docenten en teams.
- De school stelt in functionerings- en beoordelingsgesprekken montessoridoelen en -vaardigheden aan de orde.

De school voldoet aan de standaard.

Mede naar aanleiding van het inspectieoordeel zijn er in de school activiteiten rond professionalisering ondernomen, onder andere de cursus over beter determineren, de serie scholingsactiviteiten 'De les', activiteiten rond de montessori karakteristieken en sectiegesprekken.

De schoolleiding is met een gesprekkencyclus gestart waarin eveneens montessoridoelen en vaardigheden aan de orde komen.

Tot slot

De visitatiecommissie concludeert dat de onderbouw van het Montessori College Piter Jelles voldoet aan de voorwaarden voor het verlengen van de erkenning als school voor voortgezet montessori-onderwijs. De commissie geeft drie aandachtspunten mee aan de school:

- Breng met elkaar de brede ontwikkelingsdoelen voor leerlingen beter in beeld en maak ze zichtbaar, onder andere in de rapportage.
- Zorg voor uitdagend onderwijs zodat de zelfstandigheid van leerlingen meer wordt dan vorm (de werkwijzer volgen), maar inhoud krijgt, waarbij leerlingen worden aangesproken op hun kennis en vaardigheden om zelf werkelijkheidsgebieden te onderzoeken.
- Voor de schoolleiding: Neem daadwerkelijk de leiding te bij het consolideren en uitbouwen van het montessorikarakter van de school. Besteed daarbij aandacht aan het uitzetten van de koers en het kiezen van prioriteiten en aan het waarderen en ondersteunen van initiatieven die door het team worden ontplooid.

De visitatiecommissie wenst de school veel succes bij de verdere ontwikkeling en dankt de school voor de ontvangst en met name de deelnemers aan de panelgesprekken voor hun openheid.

Februari 2012

Benno Elsen (voorzitter)

Vera Arents (basisonderwijs)

Carla Jansen (Montessori College Twente)

Ben Sanders (RSG Pantarijn)

Michael Rubinstein (ambtelijk secretaris)